

Na dnešní 5. neděli po svaté Trojici, předkládají Hesla Jednoty bratrské text z Lukášova evangelia, dále text z 1. Epištoly Korintským a za třetí Žalm 73. Jelikož jsem zde již na první dva texty kázal, nezbývá než žalm, ten, který jsme přečetli celý v prvním čtení.

Z něho vyjímám verš 16: Přemýšlel jsem, jak se v tom všem vyznat, nesnadné se mi to zdálo. Kralicky: chtěl jsem to rozumem vystihnouti, ale vidělo se mi to pracno. To proto, že autor –žalmista se chce dobrat nějaké moudrosti, nějakého porozumění tomu co se děje a proč se to děje .

Žalm 73 je tím známý. Nikde jinde v žalmech není tak pěkně a podrobně vylíčeno jak vypadají a jak se chovají svévolníci. Jak pokojně si žijí, starosti obyčejných lidí vůbec neznají a kypí zdravím. Jejich náhrdelníkem je zpupnost a násilnictví šatem. Posměchem zahánějí ty, co nejsou jako oni, k násilnému řešení nemají daleko. „Jejich oko vystupuje z tuku, provaluje se smýšlení srdce“. Co jsou zač jim přímo kouká z očí. Čtenář Jako by je viděl před sebou.

Navíc se stejně svévolně vyjadřují ke všemu na zemi i na nebi . A co horšího, lid jim to baští a oni si přitom hromadí jmění. Vidíme, že žalmista si na onom popisu svévolníků dal opravdu záležet proto, aby se pak krátce vyjádřil o sobě. Sype se na něj rána za ranou a každé ráno nanovo. Načež se ptá: „Tedy zbytečně jsem si uchoval ryzí srdce a dlaně omýval nevinností?“

Na tuto otázku nenachází odpověď. Opustit svou cestu a přidat se k svévolníkům se mu nechce, to by byla zrada. Co tedy? Chtěl jsem to rozumem vystihnouti, ale vidělo se mi to pracno.

Podobně se pokouší Job se svými přáteli rozumem pochopit smysl svého utrpení. A také nenachází odpověď. U Joba příběh končí tím, že do rozhovoru vstoupí sám Bůh a Job se už dál neptá. Stačí mu, že Bůh o něm ví, a to je ujištění, které potřeboval.

V žalmistově případě se vše mění jeho příchodem do chrámu (tedy, jak se tehdy věřilo: do Boží blízkosti) . Tu náhle vidí vratkost postavení svévolníků a jejich zlé konce. Žalm končí jásavou radostí z Božího vedení a jistotou dobrého konce.

A to je myslím vrchol a závěr starozákonní moudrosti. Žádné zlo v delší perspektivě nevydrží. Je třeba se dívat do budoucnosti. Tam Bůh zjedná nápravu.

Co naopak nelze, je hledět do minulosti a v ní hledat příčinu zlého stavu, jaký je teď. O to se právě pokoušeli Jobovi spolubesedníci. Job je podle nich nepochybně Bohem trestán, to je zjevné. Musel tedy něco spáchat (vědomě či nevědomky), neboť nelze připustit, že by Bůh jednal nespravedlivě a trestal bez příčiny. Zní to zbožně, ale Bůh sám je nakonec za tyto úvahy odmítá. Smýšleli nepatřičně.

Ani náš žalmista neslyší, že to, co se mu děje teď, je v Božím plánu a Bůh to tak chtěl. Jistěže to Bůh nechťel a nechce, ale s nápravou, s potrestáním svévolníků nespěchá, a my tu nejsme od toho, abychom mu radili, kdy a jak má zasáhnout. Můžeme si to jen přát a za to se modlit.

To je standardní úvaha všech zbožných lidí už několik tisíc let. Copak už nemáme žádných nových zkušeností za tu dlouhou dobu? Ani s bohem ani s lidmi? Copak to musí být stále stejné a jakoby bez konce? Za padlé svévolníky se záhy vynoří noví a tak dál dokola.

Snad bychom mohli vyjít z biblického poznání, že my lidé jsme dobří i zlí zároveň. Máme schopnost obojího a záleží na mnoha okolnostech, kdy se co v nás projeví. A Boží duch, ten iniciátor všeho dobrého musí pracovat s tak nestabilním materiálem. Tím je *omezen*.

Tak jako já, když chci něco vyrobit, jsem omezen materiálem, který mám k dispozici. A ten materiál vlastně *spoluurčuje*, co vyrobím. Zda poličku, která nic nenes, nebo lavičku, která musí snést zátěž.

Hlavně však Duch Boží musí pracovat s lidmi, kteří mají svou minulost. Každý svou. Nejsou nepopsaný list. To je jistě výhoda, ale i omezení. Nemůžete začít stavět dům s lidmi sice ochotnými, ale nic nevyučenými, s lidmi, kteří nikdy neviděli zednickou lžíci. V jiném smyslu je to nevýhoda. To když ti vyučení začnou rozhodovat, co a jak se má postavit, "protože to jinak nejde a vždycky to tak dělali". Pak se ale staví to, co chtějí oni a ne to, co chtěl projektant (Duch Boží). Když se navíc neshodnou ani mezi sebou, nepostaví se vůbec nic.

Nebezpečnější ale je, že na každém dobrém díle se začnou přiživovat lidé s postranními úmysly. Dobré dílo jim poskytuje dobré krytí pro vlastní zcela jiné zájmy. Navenek se dlouho nic nepozná, ale oni, nejsou-li včas odhaleni, dobré dílo nakonec vytunelují. Zbude jen hezká fasáda a uvnitř nic.

Je tedy hodně věcí, které musí Duch překonat, nebo se jim přizpůsobit, aby vůbec něco vzniklo. Nedivme se tedy, že neopouští rád a rychle své dílo, dokud je ještě naděje na obnovu a návrat k původnímu záměru. Vždyť vše je pohyb a děj a aktéry jsou skuteční živí (i nestabilní) lidé.

Vidíte, že jsem nakreslil poněkud jiný obraz lidského postavení vůči Bohu než jako hrstku věrných v zákoně Hospodinově a kolem množství svévolníků (jak to líčí náš žalm). Přitom jsem jen volně parafrázoval Ježíšovo podobenství o rozsévači. Tam úspěch semene závisí na kvalitě půdy a semeno přijde z větší části nazmar. Tak vidí Ježíš vidí pozici člověka vůči Duchu. To on postavil ty kuželky jinak.

Já nikomu nechci upírat, nalezne-li se v našem žalmu, vždyť cítit se dobře v Boží blízkosti, být jím veden za ruku je nepochybně krásná věc a jistě autentický náboženský prožitek. Pomáhá zejména v životní tísni a v nebezpečí.

Jistě je to lepší než cítit se jako flákač a nemehlo na stavbě, kterého stavitel posílá domů. Ale jistě nejen já se v tom nalezneme spíš.

Co když ale, bratři a sestry, po tolika staletích, přichází opět jiný vzorec, jiné postavení člověka a sice, že budeme trestáni za hloupost. Hloupost ne ve smyslu IQ, či počítačové ngramotnosti, nýbrž hloupost, která je hříchem v křesťanském smyslu.

Za to, že jsme sloužili na stavbách cizích bohů a nepoznali to.

Za to, že jsme tak často bláhově věřili líbivým heslům a krásným frázím a nezůstali za všech okolností střízliví a bdělí. Za to, že jsme se nepídili po jejich ovoci.

Ježíš přece řekl: po ovoci poznáte je.

26. 6. 2016 Jan Kozlík